

לקראת הדיונים בין איראן לארה"ב: למרות השיחות, הסיכויים למלחמה לא פחתו

written by מאיר בן שבת | 05.02.2026

ערב פתיחתן של השיחות המדיניות בין ארה"ב ואיראן, טרם התבררו היקף הנושאים שיעלו לדיון ומרחבי הגמישות של הצדדים. בהצהרה רשמית בחשבון ה-X שלו הדגיש שר החוץ האיראני עבאס עראקצ'י כי מדינתו מוכנה לשיחות רק במסגרת צרה המתמקדת בתוכנית הגרעין. עוד הבהיר כי נושאים אחרים, כמו הטיילים ומערכות ההגנה של איראן, "לעולם לא יהיו כפופים למשא ומתן". עם זאת, גורמים אמריקניים תדרכו כי הם ימצאו את הדרך להעלות לדיון גם את נושא הטיילים הבליסטיים, התמיכה בטרור ודיכוי המפגינים.

המנהיג העליון של איראן אייתוללה עלי ח'אמנאי שב והזהיר כי מתקפה אמריקנית לא תיעצר בגבולות מדינתו, אלא תוביל למלחמה אזורית. איום דומה שהשמיע בתחילת השבוע המריץ מנהיגים ערבים ומוסלמים להגביר את לחציהם על הבית הלבן, כדי לאפשר הזדמנות נוספת לדיפלומטיה ולהימנע מפעולה צבאית.

ובכל זאת, בווישינגטון ממשיכים לשדר ספקנות באשר לסיכויי ההצלחה של המשא ומתן. מדוע נענו לבקשת השיחות למרות זאת? ראשית, כדי למצות את הסיכויים לכפות על איראן "כניעה אסטרטגית" דרך שולחן הדיונים ותחת איום צבאי אמין. הנשיא דונלד טראמפ הצהיר לא אחת כי הוא מעדיף להשיג "עסקה" על פני יציאה למלחמה. שנית, כדי לרצות את בנות בריתה של ארה"ב באזור ולצבור לגיטימציה מצידן ומצד הקהילה הבינלאומית במקרה של כניסה למלחמה. שלישית, השיחות הן חלק מהצעדים לביסוס לגיטימציה למהלך צבאי גם במסדרונות הממשל ובדעת הקהל האמריקנית. רביעית, את זמן השיחות אפשר לנצל להשלמת ההתארגנות הצבאית.

העובדה שאיראן הצליחה להוביל את ארה"ב למשא ומתן לפי תנאיה בעניין המיקום ומסגרת הנושאים איננה עדות למה שצפוי להתרחש בפרקים הבאים. אדרבה, לאחר ההתגמשות שהפגין, ציפיותיו של הנשיא טראמפ לווייתורים מצד איראן יהיו גבוהות יותר. בכל מקרה הוא יהיה זהיר יותר מהגעה להסכמות שיחריפו את הפגיעה בדימוי הכוחני שלו.

על מה נשען טראמפ במהלכו מול איראן? ביטחונו נובע בראש ובראשונה מהפער העצום ביחסי הכוחות בין הצדדים. זאת אף ללא קשר למצבו של המשטר האיראני, המתמודד עם קשיים חסרי תקדים בכל התחומים. בנוסף, טראמפ עדיין מושפע מהישגיה של מלחמת 12 הימים, וביטחונו העצמי בהחלטה על מהלכים כוחניים לא שגרתיים רק גבר בעקבות המבצע בוונצואלה.

בנוגע לאיומיה של איראן למלחמה אזורית [1] טראמפ מודע לסיכונים הנשקפים לבעלי בריתו ולאינטרסים אמריקניים באזור, אך הוא גם זוכר שהציר האיראני מצוי במאבק על עצם יכולתו להתקיים בעקבות המכות הקשות שספג מאז 7 באוקטובר. חיזבאללה, חמאס, החות'ים והמיליציות הפרו-איראניות בעיראק [2] הזרועות העיקריות שאמורות לסייע לאיראן בהפיכת

המלחמה ל"אזורית" ² נתונים בעצמם תחת לחצים כבדים. אין בכך כדי לומר שלא תהיה פעילות מצד חלקם, אלא שגם ח'אמנאי מבין שלא מהם תבוא ישועתו.

מה איראן מנסה להשיג באמצעות השיחות? בראש ובראשונה זמן. יש להניח שהיא תשאף למשוך על פני תקופה ארוכה ככל האפשר את הדיונים בכל אחת מהסוגיות הרבות הקשורות בגרעין, ותציג דרישות לתמורות ולוויתורים מיידיים בעניין העיצומים הכלכליים.

משיכת הזמן תסייע להקהות את האיום הצבאי, לאפשר את כניסתם של אירועים ומשתנים נוספים לתוך מערכת השיקולים של הנשיא טראמפ, ולהגביר את הלחצים לפשרות באמצעות המדינות באזור. בה בעת היא גם תגדיל את מרחק הזמן מאירועי המחאה, ותייגע את מתנגדי המשטר המייחלים להתערבות חיצונית.

מה טראמפ רוצה? אפשר להעריך שהוא עדיין מחפש את הנוסחה להישג מרבי במחיר נמוך ובזמן הקצר ביותר. התנאים שאנשיו הציבו לעסקה עם טהרן מרחיקי לכת. הם כוללים פירוק מוחלט של תוכנית הגרעין על ידי הוצאת מלאי האורניום המועשר מחוץ למדינה והפסקה מוחלטת של ההעשרה, הטלת מגבלות על תוכנית הטילים, הפסקת התמיכה בארגוני הפרוקסי במזרח התיכון, וכן הפסקת ההרג של מתנגדי המשטר והדיכוי האלים של המחאות באיראן.

טראמפ ער לסיכונים שיש בעצם הכניסה למסלול המשא ומתן, ומודע גם לקושי לשמר לאורך זמן את ההיערכות הצבאית החריגה. הוא גם לא היה רוצה שידבק בו הכתם של מי שהפנה עורף למפגינים האיראנים ששעו להבטחותיו. לכן אפשר להעריך שהוא יגביל את חלון הזמן למשא ומתן, ושהוא יגלה נוקשות יחסית בסוגיות הגרעין והדיכוי הפנימי.

הנושאים שקיימת בהם סכנה לפשרה לא רצויה מצד ארה"ב הם הטילים הבליסטיים והדרישה להפסקת התמיכה האיראנית בארגוני הפרוקסי. למרות הצהרתו הברורה של מזכיר המדינה האמריקני מרקו רוביו בנושאים אלה, הרושם הוא כי הם אינם זוכים מצד טראמפ לאותה התייחסות שניתנת לסוגיית הגרעין.

ישראל מצידה חייבת להבטיח כי לא תהיה כל פשרה בנוגע לתוכנית הטילים. ההנהגה בטהרן נעדרת רסנים בהפעלת יכולותיה. אלה המחישו את הסכנה הגדולה הנשקפת לא רק מנשק גרעיני, אלא גם מקיומו של מערך טילים בליסטיים גדול, ארוך טווח ואיכותי. אם נגזר על העולם להשלים עם קיומו של משטר האייתוללות, בשום אופן אין לאפשר לו להחזיק ביכולות שמסכנות מדינות. ישראל לא תוכל להשלים גם עם קיומו של איום כזה, ויש להבהיר זאת לווינגטון בערוצים המתאימים.

קשה לדמיין את האפשרות שההנהגה האיראנית תיכנע לכל ארבעת התנאים של הממשל האמריקני. לא רק בגלל ההשפלה שבכך, אלא גם משום שקבלתם תזמין לחצים פנימיים תכופים שיערערו את יציבותו. הערכת מרחבי הגמישות של כל אחד מהצדדים לא נותנת סיכויים גבוהים להגעה להסכם. האפשרות לתקיפה אמריקנית, גם אם לא מיידית, עדיין בעלת סבירות גבוהה.

אין לסכן הישגים בעזה

לא היה קשה להבחין בשביעות הרצון על פניהם של בכירי חמאס כשהתייחסו לפתיחתו של מעבר רפיח. הם אומנם הלינו על ההגבלות הקפדניות ועל המכסה המצומצמת של העוברים, אך הדגישו כי מדובר בהישג של "ההתנגדות", ששבר את המצור הישראלי ומהווה ציון דרך לקראת שגרה חדשה ברצועה. המהלך הזה קורה כאשר ברור לכולם כי חמאס הוא עדיין הגורם הדומיננטי ברצועה, אשר משקם את כוחו וחותר לפעול תחת ממשלת הטכנוקרטים לפי דגם חיזבאללה. אומנם נלוו לכך הכרזות ישראליות ואמריקניות על המחויבות לפירוק חמאס מנשקו, אך היו אלה הצהרות כלליות, בלי לוחות זמנים ובלי תוכניות מעשיות. לעומת זאת, פתיחת המעבר היא צעד ודאי שהם מקבלים "במזומן".

סוגיית מעבר רפיח היא הראשונה בשורת אתגרים שישראל עלולה לפגוש בזמן הקרוב. ממשלת הטכנוקרטים כבר נושאת את עיניה לצעדים הבאים: קידום מהלכי שיקום, הכנסת כוחות פלסטיניים וזרים לרצועה, וכנראה גם לחץ על ישראל לסגת מהקו הצהוב. את פתיחתו של המעבר בלי שחמאס נתבע להתפרק מנשקו נכון לראות כנורת אזהרה מפני האפשרות שגם צעדים נוספים יקודמו ללא עמידה בתנאי זה.

חבר הלשכה המדינית של חמאס, מוסא אבו מרזוק, הדגיש השבוע: "התנועה לא הסכימה בעבר ולא תסכים בעתיד למסור את נשקה בשום מתכונת". בישראל, לצד ההבטחות לפירוק בכוח, מבהירים ש"בלי פירוז לא יהיה שיקום". זה מתנגן יפה, אך לאמירה הזו אין כל משמעות בלי הגדרה מפורטת ומחייבת של "הפירוז", על היקפו ומאפייניו, וכן של "השיקום" ותכולתו. צעד ראשון בדרך לכך עשה השבוע השגריר האמריקני לאו"ם, מייק וולץ. בדיון במועצת הביטחון הוא אמר כי אסור שלחמאס יהיה תפקיד בשלטון בעזה, באופן ישיר או עקיף, ובשום צורה שהיא. בעניין הפירוק מנשק הוא הבטיח כי כל התשתיות הצבאיות, הטרוריסטיות וההתקפיות, ובכללן מנהרות ומתקנים לייצור אמל"ח, יושמדו ולא ייבנו מחדש. אלא שאם ההגדרה "התקפיות" באה למעט ² כי אז יש מקום לדאגה.

זאת ועוד: וולץ הוסיף כי פקחים בינלאומיים ועצמאיים יפקחו על תהליך הפירוז, שיכלול הוצאת נשק משימוש לצמיתות על בסיס מהלך מוסכם של פירוק מנשק, וייתמך בתוכנית במימון בינלאומי. האומנם זוהי התוכנית? אחרי שחמאס החזיר את כל החטופים, כהתחייבות טראמפ ובניגוד לכל התחזיות, קשה לבטל במחי יד גם תרחישים שנראים דמיוניים, כמו זה שהוצג השבוע. אך מותר לתהות על סיכוייהם.

כך גם לגבי "השיקום". כפי שנכתב כאן לא פעם, חמאס אינו זקוק ל"שיקום אזרחי" כדי לבנות את יכולותיו. הוא יודע לעשות זאת על בסיס הסיוע ההומניטרי והאספקה שמועברת לרצועה.

התגמשות זמנית בעזה כדי למצות את ההזדמנות מול איראן היא בחירה הגיונית, אך יש ליישמה באופן שלא יסכן את כוחותינו ואת הישגי המלחמה. חזרתו המהירה של חמאס לעמדת כוח לאחר הטבח והמלחמה היא הישג תודעתי בשבילו, שעלול לתת השראה לאויבינו בכל הזירות

למשך שנים ארוכות.

גם תחת מגבלות ההסדרים, ישראל חייבת לנקוט גישה התקפית. חיסול מחבלים שהשתתפו בזוועות 7 באוקטובר או בלחימה נגדנו לא יכול להיעשות רק בתגובה להפרות מצד חמאס, שכן אחרת נהיה שותפים לעיצובה של "משוואת תגובה" שתשים כבלים על ידינו. בכלל, ישראל צריכה להניח שפירוק חמאס מנשקו יצריך אותה למהלך רחב של לחימה. אם זו ההנחה ² כי אז יש למנוע ככל האפשר את התחזקותו של האויב עד להגעה להתנגשות עמו, ולמצות כל הזדמנות כדי לקזז מיכולותיו.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 06 לפברואר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.